

ВІДГУК

офіційного опонента Щербак Ольги Іванівни

на дисертаційну роботу **Креденець Надії Ярославівни**

«Теорія і практика соціального партнерства у професійній підготовці

фахівців сфери послуг в Австрії та Німеччині», поданої

на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук

зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Детальний аналіз дисертації Креденець Н.Я. «Теорія і практика соціального партнерства у професійній підготовці фахівців сфери послуг в Австрії та Німеччині» дозволяє сформулювати наступні узагальнені висновки щодо актуальності, ступеня обґрунтованості основних наукових положень, висновків, рекомендацій, достовірності, наукової новизни, практичного значення, а також загальної оцінки роботи.

Актуальність теми дисертації

Процеси європейської інтеграції охоплюють усі сфери суспільного життя, зокрема професійну і вищу освіту. Подальші перетворення в суспільстві, зміцнення державності, входження України у світове співтовариство неможливі без модернізації вітчизняної системи освіти, спрямованої на підготовку компетентних фахівців, рівень професіоналізму яких відповідає вимогам часу, вимогам роботодавців. Відповідність якості професійної підготовки фахівців, зокрема й сфери послуг, зростим потребам економіки України спонукає до пошуку раціонального співвідношення державного і недержавного впливу на розвиток професійної (професійно-технічної) освіти та налагодження дієвої співпраці між соціальними партнерами, які відіграють визначальну роль у формуванні людського капіталу, врахування європейського досвіду, зокрема дуальної системи навчання.

Розв'язання цієї проблеми потребує створення відповідних умов для розвитку системи соціального партнерства у професійній (професійно-технічній) і вищій освіті, здатної оперативно реагувати на прискорений технологічний розвиток, налагодження діалогу з роботодавцями.

Важливим є цілеспрямоване, послідовне формування законодавчої бази щодо забезпечення соціального партнерства в Україні, а саме: створення Національної Ради соціального партнерства при Президентові України (1993 р.), прийняття Законів України: «Про об'єднання громадян» (1992 р.), «Про колективні договори і угоди» (1993 р.), «Про професійно-технічну освіту» (1998 р.) зі змінами, «Про професійні спілки України, їх права та гарантії діяльності» (1999 р.), «Про соціальний діалог в Україні» (2010 р.), «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» (2012 р.), «Про вищу освіту» (2014р.), «Про освіту» (2017 р.), а також наказу МОН України «Про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників» (2017 р.).

Актуальність дослідження підтверджується тим, що сфера послуг набуває інтенсивного розвитку в різних країнах світу, стає одним із впливових чинників зростання економіки, покращення рівня життя населення й обумовлює потребу в кваліфікованих фахівцях.

Доцільність осмислення позитивного досвіду соціального партнерства у професійній підготовці фахівців сфери послуг в Австрії і Німеччині обґрунтовується низкою важливих чинників, з-поміж яких: ефективне законодавче забезпечення з 60-х років ХХ ст.; конструктивна співпраця соціальних партнерів, насамперед уряду, закладів професійної освіти, роботодавців, професійних спілок, фондів зайнятості сприяла зростанню кількості здобувачів освітніх послуг у дуальній системі професійної освіти.

Водночас у педагогічній науці проблема теорії і практики соціального партнерства у професійній підготовці фахівців сфери послуг в Австрії і Німеччині не була предметом спеціального дослідження.

Такий стан наукового знання зумовлює необхідність вирішення суперечностей, що мають місце в теорії та практиці педагогіки, а саме:

– світовими тенденціями розвитку соціального партнерства у професійній освіті і невідповідним рівнем законодавчого, організаційно-педагогічного, навчально-методичного забезпечення, його реалізації у вітчизняній системі професійної підготовки фахівців сфери послуг;

– зрослими вимогами українського суспільства до якості професійної підготовки фахівців сфери послуг і недооцінкою ролі соціального партнерства в організації їх теоретичної і практичної підготовки;

– необхідністю оновлення форм і методів професійної підготовки фахівців сфери послуг в умовах динамічних змін на ринку праці і застарілими підходами до організації освітнього процесу у вітчизняній системі професійної освіти, що не враховують переваги соціального партнерства тощо.

З огляду на вищезазначене можна підкреслити своєчасність і актуальність дисертаційного дослідження Креденець Н.Я. «Теорія і практика соціального партнерства у професійній підготовці фахівців сфери послуг в Австрії та Німеччині».

Обґрунтування обраної теми дисертації є змістовним та переконливим, а коло завдань для вирішення проблеми таке, що сприяє розкриттю теми та досягненню мети дослідження.

Актуальність теми також підтверджується тим, що дисертаційне дослідження виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України з теми: «Теорія і практика підготовки педагогічного та виробничого персоналу в зарубіжних країнах» (РК № 0105U000040).

Основні результати дослідження впроваджені в освітній процес Львівського техніко-економічного коледжу Національного університету «Львівська політехніка», Хмельницького національного університету, Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, Національного університету «Львівська політехніка»; на курсах підвищення кваліфікації працівників КП «Тернопільводоканал», про що свідчать довідки про впровадження, які представлені у додатку А.

Наукова новизна одержаних результатів

Оцінюючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження, варто вказати на наступні результати, що мають вагому наукову новизну, яка полягає в тому, що авторкою вперше у вітчизняній педагогічній науці

здійснено цілісний аналіз соціального партнерства у професійній підготовці фахівців сфери послуг (водопостачання / водовідведення) в Австрії та Німеччині; розкрито особливості його реалізації, що зумовлені: законодавчим забезпеченням, гнучким управлінням професійною підготовкою фахівців, різнорівневим підходом до фінансування професійних закладів; схарактеризовано організаційно-педагогічні засади професійної підготовки фахівців сфери послуг в Австрії і Німеччині в умовах соціального партнерства; виявлено спільні риси соціального партнерства у професійній підготовці фахівців сфери послуг в Австрії, Німеччині і Україні; обґрунтовано можливості творчого використання конструктивних ідей австрійського й німецького досвіду в закладах професійної освіти України; подальшого розвитку набули положення щодо соціального діалогу у професійній підготовці фахівців сфери послуг на федеральному, земельному, галузевому і міжнародному рівнях; обґрунтування авторкою періодизації розвитку соціального партнерства у професійній освіті в Австрії та Німеччині: інституційний; реформаційний; консолідаційний; глобалізаційний; уточнено зміст ключових понять дослідження: «соціальне партнерство», «соціальний діалог», «дуальна система навчання», «професійна підготовка фахівців сфери послуг», «соціальне партнерство у професійній підготовці»; до наукового обігу введено дотепер невідомі і маловідомі в Україні праці австрійських і німецьких дослідників, фактологічні матеріали з питань теорії і практики соціального партнерства у професійній підготовці фахівців сфери послуг.

Ступінь обґрунтування наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки і пропозиції дисертаційного дослідження Н.Я. Креденець сформульовано чітко, логічно, послідовно, є аргументованими і змістовними.

Позитивне враження справляє застосування комплексу взаємодоповнюючих сучасних методів досліджень, таких як: теоретичн, на основі яких обґрунтовано поняттєво-категоріальний апарат наукового пошуку; проаналізовано сутність й механізми, з'ясовано особливості

реалізації соціального партнерства в професійній освіті Австрії і Німеччини; ретроспективний аналіз уможливив розгляд становлення соціального партнерства у системах професійної освіти Австрії та Німеччини в другій половині ХХ – на початку ХХІ століття; структурно-логічний аналіз сприяв вивченню законодавчого забезпечення соціального партнерства у професійній освіті досліджуваних країн; структурно-функціональний аналіз дав змогу дослідити взаємозалежність змісту, форм, методів професійної підготовки фахівців сфери послуг в умовах соціального партнерства; порівняльно-педагогічний аналіз допоміг авторці виявити подібне й відмінне у запровадженні соціального партнерства у професійній підготовці фахівців сфери послуг; методи екстраполяції та прогностики сприяли визначенню перспектив застосування конструктивних ідей зарубіжного досвіду в системі професійної освіти України; емпіричні: дискусії щодо проблеми дослідження з експертами у галузі професійної освіти під час зустрічей на конференціях та стажуванні, статистичний аналіз уможливив здійснення статистичної обробки й систематизації наукових фактів і даних.

Аналіз основних положень дисертації підтверджує досягнення мети і вирішення завдань дослідження. Зміст роботи відповідає поставленій меті і завданням дослідження.

Пропозиціям, розробкам та висновкам, які представлені в дисертації властива повнота та логічність викладення, достатній рівень обґрунтованості й достовірності.

Практичне значення одержаних результатів.

Результати дисертаційного дослідження Креденець Н.Я. мають теоретичну та практичну значущість, яка полягає у розробленні та впровадженні в освітню практику методичного посібника «Соціальне партнерство в професійній освіті Австрії та Німеччини: історія, реалії, перспективи», який може використовуватися у системі неперервної освіти в закладах професійної (професійно-технічної) та вищої освіти при підготовці фахівців сфери послуг, а також підвищення кваліфікації педагогів професійного навчання. Основні результати, які поглиблюють порівняльний

аналіз професійної освіти Австрії, Німеччини й України, обґрунтовані ключові положення та джерельна база дослідження можуть бути використані для оновлення навчальних планів і програм, розроблення спецкурсів, удосконалення організації професійної підготовки майбутніх фахівців сфери послуг та інших галузей економічної діяльності в Україні.

Матеріали дисертації є цінним джерелом при впровадженні елементів дуальної форми навчання у професійній (професійно-технічній) та вищій освіті, для удосконалення формування професійної компетентності педагогічного персоналу закладів освіти та підприємств. Фактичний матеріал може бути корисним для дослідників суміжних галузей педагогічної науки.

Оцінка змісту та завершеності дисертації

Дисертаційна робота складається з анотацій та списку публікацій здобувача українською, англійською та німецькою мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (361 найменування, з них 143 – іноземними мовами), додатків на 99 сторінках. Загальний обсяг дисертації – 352 сторінки, обсяг основного тексту - 196 сторінок. Робота містить 6 таблиць і 3 рисунки.

У **вступі** чітко обґрунтовано актуальність проблеми, науково коректно сформульовано мету, яка корелює з темою та конкретизується у завданнях, окреслено об'єкт та предмет дослідження. Логічно схарактеризовано систему використаних у роботі дослідницьких методів.

У першому розділі **«Теоретичні засади соціального партнерства у системах професійної освіти Австрії і Німеччини»** проаналізовано стан дослідженості проблеми соціального партнерства в професійній освіті у науковій літературі та в документах міжнародних організацій; розкрито суспільно-економічні й педагогічні передумови розвитку соціального партнерства у системах професійної освіти Австрії і Німеччини, визначено його основні періоди; розглянуто законодавче забезпечення.

Встановлено, що поліфункціональність і багатоаспектність понять «соціальне партнерство», «соціальний діалог», «соціальне партнерство у професійній освіті», «дуальна система професійної освіти», «сфера послуг»,

«професійна підготовка фахівців сфери послуг» в українському і зарубіжному контекстах, зумовлює розбіжності у підходах до обґрунтування концептуальних та організаційно-педагогічних засад соціального партнерства у професійній підготовці фахівців сфери послуг в Австрії, Німеччині й Україні. Водночас, авторкою підкреслено, що соціальне партнерство у професійній освіті – це співпраця, що спрямована на довгострокову взаємодію між усіма соціальними партнерами (закладами професійної освіти, студентами, профспілками, роботодавцями) з метою налагодження професійної підготовки конкурентоспроможних і мобільних на ринку праці фахівців; створення гнучкої й динамічної системи професійної освіти; забезпечення економічної стабільності та розвитку країни.

Дослідження генези соціального партнерства у професійній освіті Австрії та Німеччини уможливило визначення передумов його розвитку; запровадження та розвитку дуальної системи професійної освіти. Розвиток системи соціального партнерства тісно пов'язаний з еволюцією професійної освіти на різних історичних етапах поступу австрійського і німецького суспільства.

Обґрунтовано основні критерії авторської періодизації розвитку соціального партнерства у професійній підготовці фахівців сфери послуг в Австрії і Німеччині впродовж другої половини ХХ – початку ХХІ століття. На основі ретроспективного аналізу виявлено й схарактеризовано чотири основні взаємопов'язані періоди розвитку досліджуваного феномену: інституційний період (1965-1980 рр.); реформаційний період (1981-1992 рр.); консолідаційний період (1993-2005 рр.); глобалізаційний період (2006 р.- дотепер).

Структурно-логічний аналіз законодавчого забезпечення професійної освіти Австрії та Німеччині дав змогу авторці з'ясувати, що зазначені документи становлять основу для розвитку системи професійної освіти цих країн, які є першими країнами Європейського Союзу, що прийняли закони про професійну освіту, в яких чітко розмежовуються права і обов'язки соціальних партнерів, підприємств, де здійснюється практичне навчання в

дуальній системі. Нормативно-правова база професійної освіти в Австрії і Німеччині (Додаток Ж-2) уможлиблює сталий розвиток професійної підготовки фахівців сфери послуг на всіх стадіях навчання упродовж кар'єри; забезпечує корпоративно-державну систему управління в оптимальному співвідношенні централізації й децентралізації.

Висновки до першого розділу представлено авторкою на основі комплексного аналізу літературних джерел та методу узагальнення і систематизації науково-теоретичних положень. Вони повною мірою висвітлюють результати поставлених здобувачкою завдань (с.116-118).

У другому розділі **«Педагогічні й економічні умови розвитку соціального партнерства у професійній підготовці фахівців сфери послуг в Австрії і Німеччині»** викладено загальну характеристику організації професійної підготовки фахівців сфери послуг у дуальній системі професійної освіти досліджуваних країн; проаналізовано вплив соціального партнерства на динамічне оновлення змісту, форм і методів підготовки фахівців сфери послуг; професіоналізації освіти дорослих в Австрії і Німеччині у контексті соціального партнерства.

Аналіз офіційних документів, аналітичних матеріалів, науково-методичної літератури дозволив Креденець Н.Я. з'ясувати, що соціальне партнерство у професійній підготовці фахівців для сфери послуг (водопостачання / водовідведення) у досліджуваних країнах зреалізовується у системній взаємодії партнерів на федеральному, земельному, галузевому, інституційному рівнях. Соціальне партнерство традиційно здійснюється в умовах дуальної системи навчання, що характеризується єдністю теоретичного у закладах середньої, професійної та вищої освіти, практичного (роботи на підприємстві) компонентів.

Виявлено вплив соціального партнерства на формування змісту професійної підготовки фахівців сфери послуг в Австрії і Німеччині, що спрямований на розвиток комплексу професійних компетентностей: фахової, особистісної, соціальної, навчально-методичної. Дослідження засвідчило, що компетентності дії не є сталою величиною, а слугують основою для

постійного саморозвитку, кар'єрного зростання, готовності навчатися впродовж життя.

Структурно-функціональний аналіз навчальних планів і програм професійної підготовки фахівців сфери послуг у галузі водопостачання і водовідведення Професійної екологічної школи ім. Кершенштайнера (м. Штутгарт, Німеччина) за напрямками: фахівець з водопостачальної техніки, фахівець з водовідвідної техніки, фахівець з економіки кругообігу води і відходів, фахівець з обслуговування промисловості, водопровідно-каналізаційних мереж та Віденського університету земельних ресурсів (м. Відень, Австрія) за напрямом бакалавр технічних наук з технологічної культури і економічного управління водними ресурсами дозволив авторці встановити, що зміст професійного навчання фахівців сфери послуг в Австрії і Німеччині формується з урахуванням методологічних підходів: системного, компетентнісного, контекстного, діяльнісного, міждисциплінарного.

Процесуальними особливостями професійної підготовки фахівців для сфери послуг в Австрії і Німеччині є диверсифікація, практико-діяльнісна спрямованість, інтерактивність форм і методів навчання. З'ясовано, що ґрунтовна теоретична і практична підготовка фахівців у галузі водопостачання і водовідведення забезпечується завдяки поєднанню форм навчання теоретичних основ спеціальності та організації практичної діяльності на виробництві.

Здійснене дослідження показало, що в Австрії і Німеччині важливою складовою професійного зростання фахівців упродовж кар'єри є професіоналізація освіти дорослих в умовах соціального партнерства.

Висновки до другого розділу обґрунтовані і достовірні, що підтверджуються опрацюванням значної кількості аналітичного матеріалу та широким застосуванням наукових методів (с. 173-175).

У третьому розділі **«Перспективи розвитку соціального партнерства у професійній підготовці фахівців для сфери послуг в Україні»** розглянуто сучасний стан соціального партнерства у вітчизняній професійній освіті; можливості творчого використання конструктивних ідей австрійського і

німецького досвіду в системі професійної та вищої освіти України. Вивчення законодавчих, нормативно-правових документів засвідчило, що соціальними партнерами вітчизняної професійної освіти є: професійні (професійно-технічні) заклади освіти, роботодавці, об'єднання роботодавців, спільний представницький орган Федерації роботодавців України.

Аналіз навчальних планів Екологічного коледжу Львівського національного аграрного університету зі спеціальності «Обслуговування устаткування систем водопостачання і водовідведення» (додаток С) та Національного університету «Львівська політехніка» за напрямом підготовки «Гідротехніка» дав змогу встановити, що невід'ємною складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців, є практика що спрямована на удосконалення знань сучасних методів проектування; набуття практичних умінь та навичок приймати самостійні рішення в умовах виробництва; ознайомлення із сучасними системами й схемами водопостачання й водовідведення населених міст і промислових підприємств тощо.

Компаративний аналіз соціального партнерства у професійній підготовці фахівців сфери послуг в Австрії, Німеччині й Україні, здійснений Креденець Н.Я. за законодавчим, структурним й організаційно-педагогічним напрямками, уможливив виявлення спільних і відмінних рис.

З-поміж відмінних рис авторкою визначено: цілісне законодавче забезпечення соціального партнерства у професійній освіті фахівців сфери послуг (водопостачання / водовідведення), гнучкість і мобільність організації навчально-виробничого процесу в умовах виробництва, дуальна система професійної підготовки; багатоканальне фінансування професійної освіти тощо. Авторкою виявлено, що пріоритетним чинником результативності співпраці між соціальними партнерами у професійній підготовці фахівців сфери послуг в Австрії і Німеччині є спільна відповідальність професійних шкіл та роботодавців за надання якісної теоретичної і практичної професійної освіти.

Натомість, у вітчизняній системі професійної підготовки фахівців у галузі водопостачання і водовідведення взаємодія між соціальними

партнерами, навчальним закладом та підприємством, де проходить виробнича практика, має односторонній характер, оскільки відповідальність за організацію, проведення і контроль практики покладається лише на керівників закладу освіти. Креденець Н.Я. зазначила, що першочерговими перспективними напрямками вдосконалення соціального партнерства у професійній підготовці фахівців сфери послуг (водопостачання / водовідведення) є професіоналізація освітнього процесу в співпраці із роботодавцями; запровадження елементів дуальної форми здобуття професійної освіти фахівців сфери послуг; введення багатоканального фінансування.

У висновках до третього розділу зазначено, що застосування методу наукової екстраполяції дозволило визначити можливості творчого використання конструктивних ідей австрійського і німецького досвіду в процесі розбудови соціального партнерства у підготовці фахівців сфери послуг в Україні на державному, галузевому, регіональному, місцевому рівнях та рівні закладу освіти за напрямками: концептуальний, політико-стратегічний, законодавчий, організаційно-управлінський, навчально-методичний, економічний (с.212-215).

Загальні висновки відповідають завданням дослідженням та у концентрованому вигляді відображають основні наукові результати дисертаційного дослідження.

Відзначимо, що поглиблюють і увиразнюють уявлення про цілісне дослідження додатки.

Вивчення матеріалів дисертації Креденець Н.Я. дозволяє зробити висновок, що наукові результати, отримані авторкою, базуються на ґрунтовній та всебічній розробці проблеми, що досліджується; аналізі різних підходів до її вирішення, використанні достатнього масиву літературних джерел. Отже, можна стверджувати, що мета дисертаційної роботи в ході виконання дослідження була досягнута, а дисертація є завершеною науковою працею, в якій отримані наукові результати, що мають теоретичну та практичну значущість.

Повнота викладення наукових положень, висновків

і рекомендацій дисертацій в опублікованих працях

Основні результати дослідження висвітлено в 19 (18 одноосібних) наукових публікаціях, з-поміж них: 1 методичні рекомендації; 9 статей у фахових виданнях України (у т.ч. 1 – у співавторстві); 2 статті у виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз; 7 статей у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Публікації висвітлюють основні наукові положення дисертації. Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації є достатніми.

Успішна апробація результатів дослідження на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях та семінарах свідчить про те, що з результатами наукового дослідження Креденець Н.Я. обізнана широка громадськість.

Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації

Ознайомлення з текстом автореферату дисертації Н.Я. Креденець дає підстави стверджувати, що за структурою, змістом та оформленням він відповідає вимогам. У тексті автореферату дисертації відображено основні положення, зміст, результати і висновки здійсненого дисертаційного дослідження. Зміст автореферату є ідентичним до змісту дисертації і достатньо повно відображає основні положення дослідження.

Позитивно оцінюючи здобутки дисертантки, вважаємо за необхідне зазначити дискусійні положення та зауваження до поданого наукового дослідження.

Дискусійні положення та зауваження

1. Креденець Н.Я. відмічено позитивним впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників (с.206); доцільно було у додаток Т навести також наказ МОН України від

23.06.2017 №916 "Про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників".

2. Враховуючи актуальність в даний час впровадження в Україні елементів дуальної форми навчання у професійній (професійно-технічній) та вищій освіті доцільно було за результати здійсненого дослідження в прогностичному аспекті надати рекомендації щодо розширення переліку професій та закладів освіти, які здійснюють підготовку фахівців сфери послуг (водопостачання/водовідведення).

3. Погоджуючись з авторкою в тому, що до соціальних партнерів в Австрії і Німеччині належать профспілкові об'єднання, на наш погляд, необхідно більше висвітлити їх роль у підготовці кваліфікованих фахівців сфери послуг з метою використання зарубіжного досвіду для удосконалення соціального партнерства в Україні.

4. Креденець Н.Я. виявлено, що пріоритетним чинником результативності співпраці між соціальними партнерами у професійній підготовці фахівців сфери послуг в Австрії і Німеччині є спільна відповідальність професійних шкіл та роботодавців за надання якісної теоретичної і практичної освіти; доцільно було більш детально зупинитися на фінансовій відповідальності та фінансовому забезпеченні теоретичної і практичної підготовки при дуальній системі професійної освіти.

5. Потребують уточнення кваліфікації ОКР молодшого спеціаліста і кваліфікованого робітника при підготовці фахівців за спеціальністю «Обслуговування устаткування систем водопостачання і водовідведення» (с. 207-208) згідно навчального плану Екологічного коледжу Львівського національного аграрного університету (додаток С).

6. На нашу думку, дисертація виграла б за умови детальнішого розкриття особливостей підготовки майстрів виробничого навчання в умовах дуальної системи професійної освіти Австрії і Німеччини (с.168-170).

Зазначені вище побажання не впливають на загальну високу оцінку дисертації Креденець Н.Я.

Загальні висновки і оцінка дисертації

Рецензована дисертація Креденець Надії Ярославівни є структурованою, цілісною, завершеною науковою роботою. Результати дослідження, впроваджені в педагогічну практику, мають необхідну наукову новизну, теоретичне і практичне значення.

Вважаємо, що дисертаційна робота на тему **«Теорія і практика соціального партнерства у професійній підготовці фахівців сфери послуг в Австрії та Німеччині»** повністю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 до кандидатських дисертацій, а її автор Креденець Надія Ярославівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент,
доктор педагогічних наук, доцент,
член-кореспондент НАПН України,
директор Київського
професійно-педагогічного
коледжу імені Антона Макаренка

Підпис Щербак О.І. засвідчую

Помічник директора з кадрової роботи
Київського професійно-педагогічного
коледжу імені Антона Макаренка

“14” березня 2018 р.

О.І. Щербак

Т.О. Загляда